

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: Дисертационния труд на Ирина Константинова Якимова
Редовен докторант към катедра „История на България“
в Историческия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

на тема „*Външнополитическата преориентация на България (1985-1991)*“ за
придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално
направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на
България (Съвременна българска история)“

от д-р Йордан Ангелов Баев – професор по нова и най-нова история
във Военна академия „Г. С. Раковски“

Представеният дисертационен труд е посветен на значим дискуссионен проблем от съвременната българска история. Структуриран е в три основни глави с осем тематични параграфи с общ обем от 516 машинописни страници. В първа глава на дисертацията се разглежда общата рамка на глобалната трансформация на отношенията Изток-Запад, което е необходимо за да се очертае геополитическата среда, в която се осъществява българската външна политика. В следващите две глави е направен проблемно-хронологичен анализ, чиято разделителна линия е осъществената през ноември 1989 г. промяна на политическия режим в България. Предвид на особената динамика на историческите събития и разнообразието на въведените за пръв път в научна употреба документални материали изложението във втората глава заема централно място и доминира чувствително спрямо останалите две глави на труда. Библиографската справка включва 136 научни и 46 документални публикации, както и редица мемоарни и справочни издания и периодичен печат. Изложението се основава на голям брой новоразкрити архивни

документи, проучени в три български и два руски архиви, а също и в други чуждестранни електронни архивни масиви. Във въведението са обосновани главните цели и научни тези на докторантката, а също и избраните изследователски подходи и инструментариум. Водещата изследователска хипотеза е за осъществяване на „контролиран завой” във външнополитическата ориентация на България с плавно „отдръпване” от Изток и „отваряне” към Запад още преди промяната на политическия режим в страната. Допълнителната ключова теза е за наличието на дихотомна взаимовръзка между приемственост и промяна във външнополитическия курс на България. Използваният богат емпиричен материал дава възможност формулираните изводи да бъдат аргументирани дори и на равнище количествен интензитет и тематичен диапазон на експертно-аналитичния документооборот, съхранен в българските политически и дипломатически архиви.

Поради интердисциплинарния характер на дисертационната тема, съвършено основателно са използвани както традиционни исторически методи, така и специфични подходи и терминология в областта на политологията, геополитиката и международните отношения, например „синдром на сателита”, „интеграционно/гравитационно геополитическо пространство”, „пространствена трансформация”, „тактическа алтернатива” и т.н. Същевременно, докторантката е направила необходимите отграничения, че научната разработка не проучва цялостно външната политика на страната в разглеждания период, а се фокусира върху взаимоотношенията със СССР, от една страна, и със САЩ и „западноевропейското интеграционно пространство”, във втори план на изследването. Обосновано е разграничаването между западноевропейското политико-икономическо пространство и евроатлантическото пространство (Организацията на Северноатлантическия договор) в трета глава. В заключението (от 17 стр.) са представени основните изводи на докторантката за специфичните особености на „българския преход” в променената геополитическа ситуация в Източна Европа. Авторефератът коректно и изчерпателно представя целите, съдържанието, научните хипотези и основните авторски изводи, макар да е с неоправдано голям обем от над 70 стандартни страници. По темата на дисертацията има 12 научни публикации, с които

докторантката вече е съумяла да представи пред академичната аудитория някои от своите изследователски тези.

В периода след предварителното обсъждане на представения труд в катедрения съвет Ирина Якимова е имала възможност да извърши една по-прецизна редакция и се съобрази с някои конкретни препоръки. Все още обаче отделни формулировки и изводи са повлияни от съдържанието и внушението на използваните официални документи и се нуждаят от по-критична интерпретация и съпоставяне с други независими източници.

След внимателно запознаване с предоставената ми разработка на редовната докторантка Ирина Якимова бих могъл да направя следните категорични оценки:

1. Дисертацията е завършено многоаспектно и детайлно научно изследване, което притежава необходимите качества на оригинален монографичен труд.

2. Докторантката е въвела в научна употреба голям брой неизползвани досега архивни документи с важно историческо значение, които аргументират до голяма степен нейните изследователски тези.

3. В дисертационния труд коректно и логически обосновано са използвани постиженията на съвременната българска и чуждестранна (предимно руска и американска) историография и водещи концептуални възгледи в областта на политическите науки и международните отношения, които са интерпретирани творчески. Това показва, че докторантката има задълбочени познания в изследваната научна област и демонстрира умения да прилага съответните изследователски методи и подходи в процеса на научното проучване.

4. Докторантката предлага редица оригинални авторски тези, които имат приносен характер и показват способност за самостоятелно и критично мислене. По-голямата част от тези оригинални хипотези са логично обосновани и аргументирани в рамките на последвалия научен анализ. Стилът на изложението е ясен и четивен, добре композиран в структурно и лексикално отношение и провокира допълнителни асоциативни възприятия и последващи дискуссионни въпроси.

5. В този си вид дисертационният труд отговаря напълно на необходимите изисквания на Закона за развитие на академичния състав в България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Гореизложеното ми дава основание да гласувам с „ДА“ и да предложа на уважаемите членове на специализираното научно жури да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Ирина Константинова Якимова.

Проф. д-р Йордан Баев

София, 26 септември 2014 г.